

The Strategy of Southern Emerging Powers Regarding the Ukraine War: Case Study of the BRICS

Ruhollah Monem *Corresponding Author*, Assistant Professor, Department of Political Science, University of Guilan, Rasht, Iran. E-mail: r.moneem@yahoo.com

Article Info

Article Type:
Reserch Article

Date received:
2025/04/27

Date approved:
2025/ 08/17

ABSTRACT

The liberal global order is undergoing transformation, and its alternative orders are emerging from the actions of institutions and the distinct political positions of the “Political South.” Russia’s invasion of Ukraine constitutes a clear instance of such a shift. The countries of the Political South regard the provision of military assistance to Ukraine and the imposition of sanctions against Russia as manifestations of a paternalistic Western order. At the same time, however, these countries pursue a dual-track strategy in which they also maintain sustained interactions, ideological and material linkages, and forms of solidarity with the West. Using an explanatory method, the present article seeks to answer the following question: Why have the countries of the Political South—particularly the BRICS group—maintained their membership in organizations associated with the Western global order while simultaneously establishing new institutions, yet diverge from them at the level of policy concepts? The research hypothesis is that the strategy of the countries of the Political South, especially the BRICS group, is based on economic development through the mobilization of domestic resources, the exploitation of external economic–political opportunities, the alignment of economic and social indicators, and the expansion of trade exchanges with Western countries, while at the same time opposing the Western order, influence, and global discourse and engaging in the construction of parallel institutions corresponding to it..

Cite this Article: Monem,R. (2025). . *International Relations Researches*, 15(2), 231-255. doi: 10.22034/irr.2026.239813.

© Author(s)

Publisher: Iranian Association of International Studies

DOI: doi: 10.22034/irr.2026.239813.

1. Introduction

According to Flackhart, the transformation of the international system has moved from a multipolar configuration toward a multi-order framework. In a more general sense, this development stems from the actions of authoritarian states against the existing Westphalian order led by liberal states, most notably Russia, China, and several members of the BRICS group. Some of these actors have sought to promote and institutionalize their preferred orders under labels such as Pax Sinica, Pax Russica, and Pax Indica. To this end, countries commonly referred to as the “political South” have attempted to establish their own institutions and cooperative organizations in parallel to those of the Western-led order, while simultaneously maintaining close economic and political relations with the West and dual membership in international institutions. This article seeks to analyze the decision-making processes and actions of BRICS countries and addresses the following question: How do Southern countries, while maintaining close economic and political relations with the West, simultaneously establish their own non-Western institutions and move toward a new Southern-centered policy order? To answer this question, developments related to Russia’s military invasion of Ukraine are considered as an empirical manifestation of the confrontation among multiple orders.

2. Theoretical Framework

The societal approach focuses on value-based ideas of domestic voters, the material interests of lobbying groups, and formal regulations in order to explain state preferences (Schirm, 2013). This perspective assumes that governments respond to societal demands in order to remain in power. Drawing on liberal theory, historical institutionalism, and ideational approaches, the societal framework emphasizes domestic material interests and ideational expectations as key explanatory variables, arguing that material interests become politically salient when organized groups are affected by policy initiatives, while value-based expectations gain importance when fundamental questions regarding state autonomy and foreign economic policy are at stake.

3. Methodology

This study adopts an explanatory method and relies on library and online sources to address its research question. It draws on the examination and comparison of data and documents related to domestic material interests and social ideas in three key countries of the political South—China, India, and Brazil. Based on this empirical material, the article discusses the

commonalities and differences behind the pendulum-like policy orientation of the BRICS group toward the Western and Southern worlds in the context of the Ukraine crisis.

4. Findings and Discussion

The findings indicate that while countries commonly categorized as the political North pursue collective policies based on shared principles, most countries in Africa, Latin America, Asia, the Middle East, and the BRICS group refrained from condemning Russia's aggression in the United Nations General Assembly and maintained close economic and political relations with Moscow. This pattern can be traced to national interactions with Russia, collective dynamics within the BRICS framework, and broader competition with the Western order. Overall, the analysis highlights the social foundations of state positions and demonstrates the correlation between domestic ideational–material alignments and the dual-track foreign policies of China, India, and Brazil.

5. Conclusion and Policy Implications

Russia's invasion of Ukraine has intensified rival conceptions of global order, reinforcing the role of the Southern consensus and the BRICS countries as promoters of alternative institutions. Nevertheless, Southern countries have not withdrawn from the Western order and continue to maintain close economic relations with the West, reflecting the plurality of their domestic interests and ideas. While trade with Southern partners has increased, key economic sectors remain dependent on Western markets. Consequently, international politics is likely to continue to be shaped by a dual structure of cooperation and conflict, driven by competing global orders and heterogeneous domestic material and ideational demands.

Keywords: BRICS, Political South, Foreign Policy, Ukraine War

راهبرد قدرت‌های نوظهور جنوبی پیرامون جنگ اوکراین: مطالعه موردی گروه بریکس

روح الله منعم نویسنده مسئول، استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه گیلان، رشت، ایران.

رایانامه: moneem@yahoo.com

در باره مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	نظم جهانی لیبرال، در حال دگرگونی است و نظم‌های جایگزین آن، از کنش مؤسسات و مواضع سیاسی متمایز «جنوب سیاسی» ناشی می‌شوند. تهاجم روسیه به اوکراین، مصداق چنین تغییری است. کشورهای دسته جنوب سیاسی، انجام کمک نظامی به اوکراین، وضع تحریم‌ها علیه روسیه و نظم غربی را پدرسالارانه به شمار می‌آورند. البته این کشورها در راهبردی دو سویه، با غرب نیز مراودات پایدار، پیوندهای عقیدتی، مادی و همبستگی دارند. مقاله حاضر با استفاده از روش تبیینی، درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش است که: به چه دلایلی کشورهای جنوب سیاسی و به ویژه گروه بریکس، عضویت در سازمان‌های مرتبط با نظم جهانی غرب را همزمان با ایجاد نهادهای جدید حفظ کرده‌اند، اما در مفاهیم سیاستی، با آن‌ها متفاوت هستند؟ فرضیه پژوهش آن است که: راهبرد کشورهای جنوب سیاسی، به ویژه گروه بریکس، بر مبنای توسعه اقتصادی، با بهره‌برداری از منابع داخلی، استفاده از فرصت‌های اقتصادی-سیاسی خارجی، همسویی شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی و رشد مبادلات تجاری با کشورهای غربی، در عین مخالفت با نظم، نفوذ و گفتمان جهانی غربی و انجام نهادسازی متناظر با آن است.
کلیدواژه‌ها: بریکس، جنوب سیاسی، سیاست خارجی، جنگ اوکراین	
تاریخچه مقاله تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۲/۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۶/۱۸	

استناد به این مقاله: منعم، روح الله . (۱۴۰۴). راهبرد قدرت‌های نوظهور جنوبی پیرامون جنگ اوکراین: مطالعه موردی گروه بریکس.

پژوهش‌های روابط بین الملل، ۱۵(۲)، ۲۳۱-۲۵۵. doi: 10.22034/irr.2026.239813

© نویسنده(گان)

ناشر: انجمن ایرانی روابط بین الملل

فلاکهارت، در مبحث سیاست امنیتی معاصر مدعی است که معماری نظم‌دهی جهانی، به جای بازگشت به چندقطبی، در حال تبدیل شدن به جهانی چند نظمی است. نمونه آشکار چنین دیدگاهی، در تهاجم روسیه به اوکراین وجود دارد. امری که نشان می‌دهد جهان چند نظمی اکنون یک واقعیت است، اگرچه ویژگی‌های دیگر چنین فضایی هنوز در حال آشکار شدن است (Flockhart, 2016: 15). اینکه نظم جهانی جدید به جای «چند قطبی»، «چند نظمی» شده است، موضوع کوچکی نیست؛ زیرا که منطق هرج و مرج در روابط میان نظم‌های بین‌المللی، به جای دولت‌های مستقل حاکم و همچنین منطق سلسله مراتب اعمال می‌شود. در عصر جهانی شدن، این یک تغییر اساسی و تعدیل شرایط هرج و مرج است که فشار قلیل به توجهی را بر ساختارهای حاکمیتی موجود، به ویژه بر چندجانبه‌گرایی و حاکمیت قانون که هر دو ویژگی کلیدی نظم مبتنی بر قوانین جهانی کنونی هستند، وارد می‌سازد. تهاجم روسیه به اوکراین، نشانه‌های جدی را برای منطق درون و بین رفتارها آشکار می‌کند. به نظر می‌رسد که برنامه‌های پوتین برای نظم اوراسیا، مبتنی بر منطق‌های داخلی قرار گرفته که در شکلی از سلسله مراتب مبتنی بر زور و انقیاد است. از سوی دیگر، منطق موجود میان روسیه و اعضای بریکس مبتنی بر رابطه راهبردی می‌باشد، در حالی که در نقطه مقابل، به نظر می‌رسد رابطه آن‌ها با نظم بین‌المللی لیبرال به رهبری آمریکا وخیم می‌گردد. بنابراین از منظر روسیه، چین و دیگر کشورهای حوزه بریکس، نظم بین‌المللی باید سه هدف را پیش ببرد. نخست اینکه نظم [مورد درخواست] می‌بایست تا برای دولت‌های اقتدارگرا موقعیتی امن باشد و نباید در پی دموکراتیک کردن آن‌ها در درازای زمان برآید. نظام حکومتی که یک کشور انتخاب می‌کند، تنها به خود آن کشور مربوط است. در درجه دوم، نظم بین‌المللی باید محدودیت‌هایی را بر قدرت‌های غربی، به ویژه قدرت آمریکا وضع نماید و در جایگاه سوم پیرو حوزه نفوذ، روسیه، چین و هند باور دارند که محور نظم، مفهومی وستفالیایی است که از طریق شورای امنیت سازمان ملل متحد ابراز شده است. از این نقطه نظر، قدرت‌های بزرگ منطقه‌ای دارای منابع مشروعی از جمله نقش مسلط در مناطق همجوار خود می‌باشند. در این راستا، در سال‌های اخیر مدل‌هایی به مانند «پاکس سینیکا-چین»، «پاکس روسیکا-روسیه»، «پاکس ایندیکا-هند» نامگذاری شده‌اند (Rouhi Dehbanch, 2021: 11).

جنگ روسیه علیه اوکراین به مانند هر جنگ بزرگی که یک شوک را به نظم هژمون وارد می‌سازد، ناگزیر طرز تفکر بسیاری از دولت‌ها در مورد نظم غربی را تغییر داد و ضربه دیگری به خوش‌بینی

تفکرات لیبرالی وارد آورد. تعدادی از نویسندگان در حوزه روابط بین‌الملل، به مانند جان مرشایمر، منتقدینی مثل نوام چامسکی، جفری ساکس اقتصاددان و حتی راجر واترز، به شکل عملی ایالات متحده و ناتو را مسئول تسریع درگیری برمی‌شمارند. دیگر نویسندگان اصرار داشته‌اند که غرب می‌بایست تا مدت‌ها پیش، تمامی این موارد را در نظر می‌آورد، زیرا پوتین در سال ۲۰۰۷ م. اعلام کرده بود دیگر جهان تک قطبی را که یک ارباب و حاکم داشته باشد، نمی‌پذیرد (Cox, 2022: 3). جنگ اوکراین همچنین جهان را به شدت تقسیم کرده است، به شکلی که بیشتر کشورهای شمال یا غرب جهان، کم و بیش پذیرفته‌اند که روسیه متجاوز است، اما بسیاری از کشورهای جنوب جهانی عمدتاً یا موضع بی‌طرفی را اتخاذ می‌کنند و یا در برخی از موارد، با اندیشه جنگ سرد که هنوز در ذهن‌شان تازگی دارد، تمایل دارند تا متحد قدیمی خود روسیه را نسبت به ایالات متحده با دیدی مطلوب‌تر مورد مشاهده قرار بدهند. این مورد، همان مطلبی است که مکرون در هنگام سخنرانی کنفرانس برای بحث پیرامون آینده دموکراسی در ماه سپتامبر ۲۰۲۲ م. مورد توجه قرار داد: «اکثریت مردم در بخش‌های کمتر توسعه‌یافته جهان از نظر جمعیت‌شناختی هماهنگ با غرب از اوکراین حمایت نمی‌کنند». این موضوع ممکن است تا برای غرب تاسف‌بار و برای اوکراین، یک تراژدی به شمار آید، اما همان‌طور که وی ادامه داد، عدم تعهد در آن حوزه‌ای که زمانی جهان سوم نامیده می‌شد، هنوز زنده و پابرجا بود (Cohen, 2022). چرا بسیاری از کشورهای «جنوب سیاسی، جنوب جهانی یا اجماع جنوب»، از سیاست غرب در قبال جنگ روسیه در اوکراین حمایت نکردند؟ تلاش نگارندگان مبتنی بر این امر است که بسیاری از کشورهایی که نهادهای جایگزین ایجاد کرده‌اند و نسبت به پیروی از سیاست‌های غرب در قبال روسیه خودداری می‌کنند، همچنان روابط قوی خود را با غرب حفظ کرده‌اند. این روابط مشتمل بر روابط نزدیک سیاسی و اقتصادی با کشورهای غربی و همچنین عضویت دوگانه در نهادهای غیرغربی و تحت سلطه غرب است که دو نظم جهانی را تشکیل می‌دهند. از این رو، مقاله حاضر درصدد پاسخ‌گویی به این پرسش است که: چرا کشورهای جنوب سیاسی و به ویژه گروه بریکس، روابط نزدیک خود را با غرب و عضویت در سازمان‌های نظم جهانی غربی حفظ کرده‌اند و در عین حال، نهادهای جدیدی را ایجاد می‌کنند و در مفاهیم سیاستی، با نظم جهانی غربی متفاوت هستند؟ در پاسخ به این فرضیه مطرح می‌شود که راهبرد کشورهای جنوب سیاسی، به ویژه گروه بریکس، بر مبنای توسعه اقتصادی مبتنی بر بهره‌برداری از منابع داخلی، استفاده از فرصت‌های اقتصادی-سیاسی خارجی، همسویی شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی، تحقق افزایش مبادلات تجاری با غرب می‌باشد، اما در

عین حال، مخالفت با نظم جهانی غربی و به دنبال آن تقلیل نفوذ سیاسی-امنیتی گفتمان لیبرالی، باعث حرکت به سمت نظم سیاسی جدید جنوبی و ایجاد نهادهای بین‌المللی غیر غربی، همانند گروه بریکس شده که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی مورد تبیین قرار خواهند گرفت. البته به دلیل گستره وسیع پژوهش و محدودیت‌های فضا، نمی‌توان همه جنبه‌ها را به شکل عمیق مورد بحث قرار داد. در نتیجه، زمینه تجزیه و تحلیل دقیق‌تر و گسترده‌تر برای تحقیقات آینده باقی خواهند ماند.

از نظر سازماندهی، این مقاله بعد از ارائه ادبیات پژوهش، دارای سه بخش خواهد بود. بخش ابتدایی با استفاده از رویکرد اجتماعی به‌عنوان چارچوب نظری، به تحلیل کثرت منافع مادی داخلی و ایده‌های اجتماعی در سه کشور کلیدی جنوب سیاسی، یعنی «چین، هند و برزیل» می‌پردازد. این بخش، به‌طور تحلیلی جعبه سیاه دولت ملت را گشوده و شواهد آشکاری را جهت همسویی‌های اجتماعی داخلی و همبستگی آن‌ها با سیاست‌های خارجی (اقتصادی) دولت‌ها ارائه می‌کند. بخش دوم به بررسی واکنش‌های مختلف کشورهای غربی و جنوبی (تحت عنوان اجماع جنوب و اجماع غرب) نسبت به جنگ روسیه در اوکراین و همچنین ویژگی‌های نهادها و سیاست‌های جایگزین نظم جهانی جنوب می‌پردازد. از نظر سطح تحلیل، این بخش بر دولت‌ها به‌عنوان بازیگران نظام بین‌الملل تمرکز دارد. در بخش سوم یا پایانی، به نتیجه‌گیری و ارزیابی سیاست‌های چین، هند و برزیل در قبال نظم جهانی غربی و جنوبی اختصاص می‌یابد. در این پژوهش، سعی خواهد شد تا دلایل سیاست‌آونگی کشورهای گروه بریکس در مقابل نظم غربی و جنوبی به رشته تحریر درآید.

پیشینه تحقیق

کوداباکس در مقاله «چرا برای سیاست جهانی بیانیه سالانه میان‌دولتی کشورهای بریکس اهمیت دارد؟» (2023)، معتقد است که بیشتر بیانیه‌های بریکس، مرتبط با چالش‌هایی در قبال ساختار نظم جهانی غربی بوده و نحوه ساختن بازنمایی مثبت در مورد اهداف جهانی آنان مورد مطالعه قرار نگرفته است. نویسنده مقاله، با انجام یک تحلیل محتوای موضوعی بر اساس کدگذاری ده بیانیه اول میان‌دولتی از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ م، مشخص می‌کند که کشورهای بریکس به‌طور مثبت از نقش مشارکتی خود در زمینه حل مشکلات جهانی، بدون ذکر هرگونه اختلاف داخلی، صحبت می‌کنند و به موازات آن، نهادهای غربی را در راهبرد ارتباطی خود به حالتی منفی معرفی می‌نمایند.

دانفورد در مقاله «توسعه منطقه‌ای و سیاست، بریکس بزرگ و نظم نوین جهانی؟» (2022)، معتقد است که تأسیس مؤسسات اقتصادی، سیاسی و مالی بین‌المللی جدید توسط اقتصادهای نوظهور، همراه با

پیدایش موجی از علاقه نسبت به نحوه رشد نسبی آن‌ها در زمینه تغییر نظم جهانی همراه بوده است. علاوه بر این، استقرار تجارت بین‌المللی جدید و سیستم‌های تسویه پرداخت‌ها نیز ممکن است تا شاهد توزیع مجدد جغرافیایی قابل توجهی از خدمات به سود گروه بریکس باشد که فعلاً در آن، اقتصادهای غربی دارای تسلط می‌باشند.

دیکو و سیمپيجا، در مقاله «آیا مشارکت در بریکس، همکاری جنوب-جنوب را تقویت می‌کند؟: مطالعه موردی برزیل، آفریقای جنوبی و جهان جنوب» (2022)، بررسی خود را با روش‌های ترکیبی و شاخص‌های کمی، به مانند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (درونی و بیرونی) و حجم تجارت (واردات و صادرات)، پیش و پس از پیوستن کشورها به بریکس به انجام رساند. این مطالعه نشان داد که برزیل و آفریقای جنوبی عضویت خود در بریکس را به شکل متفاوتی درک می‌کنند. اگرچه که آفریقای جنوبی سرمایه‌گذاری بسیاری را در کشورهای آفریقای انجام داده و گفت‌وگو میان بریکس و کشورهای منطقه‌ای آن را تقویت کرده است، برزیل رویکرد بین‌المللی تری را در تلاش برای جلب متحدینش در شمال جهانی دنبال کرده و در تحلیل نهایی، علاقه چندانی در قبال همکاری با جنوب سیاسی ندارد.

کاکونن در مقاله «تغییرات جهانی: بریکس و نظم جهانی کثرت‌گرا» (2019)، معتقد است که تغییرات جهانی و نقش بریکس همچنان یک موضوع مسئله‌زا بوده و به میزان بسیاری بستگی به منظری دارد که این دو پدیده از آن تحلیل می‌گردند. در مقدمه این مقاله، پیشنهاد می‌شود که بریکس را از منظر استعمارزدایی تحلیل نماییم. به این ترتیب، تغییرات جهانی و ظهور بریکس را می‌توان ادامه روند استعمارزدایی و مخالفت با سلطه غربی به شمار آورد.

دنيسوف و همکاران، در مقاله «تغییر تمرکز راهبردی بریکس و رقابت قدرت بزرگ» (2019)، به جای تمرکز بر تأثیر بریکس بر روی نظم جهانی، رویکرد روش‌شناختی متفاوتی را به کار می‌گیرد. نویسندگان مقاله در تلاش هستند تا این موضوع را به اثبات برسانند که تحولات عقلانی موجود در بریکس، تا چه اندازه ناشی از تغییرات نظام بین‌المللی و راهبردهای بزرگ روسیه و چین بوده است. یافته کلیدی این است که بریکس، تحولات عمده جهان را تعیین نمی‌کند، بلکه با شرایط در حال تحول بین‌المللی سازگار است. در این میان، پژوهش حاضر خلاف اغلب آثار سعی دارد تا سیاست‌های راهبردی گروه بریکس را با کاربست نظریه رویکرد اجتماعی تبیین کند و آشکار سازد که دلایل

سیاست آونگی گروه بریکس نسبت به جهان غرب و جنوب، منبعث از بحران اوکراین، برگرفته از سیاست‌های متفاوت سیاسی-اقتصادی کشورهای عضو در آن می‌باشد.

چارچوب نظری

برای درک سیاست دوسوگرای اجماع کشورهای جنوب که میان نظم جهانی غرب و نهادها و سیاست‌های جایگزین در حال نوسان می‌باشد، بررسی سیاست داخلی کشورها ضروری است. این پژوهش مدعی است که راهبرد دوگانه حفظ روابط نزدیک با غرب و در عین حال، دنبال کردن مسیرهای جایگزین برای نظم جهانی، پیامد کثرت خواسته‌های داخلی جامعه (رویکرد اجتماعی) نسبت به دولت‌ها است. بنابراین، این مقاله از «رویکرد اجتماعی» به عنوان چارچوب نظری تحقیق سود می‌برد. رویکرد اجتماعی، بر ایده‌های مبتنی بر ارزش داخلی رأی‌دهندگان، منافع مادی گروه‌های لابی‌گری و مقررات رسمی جهت توضیح ترجیحات دولتی متمرکز می‌باشد (Schirm, 2013). این دیدگاه، بر این فرض استوار است که سیاست‌مداران دولتی و جناح مخالف آن‌ها، برای موفقیت در انتخابات تلاش می‌کنند و به خواسته‌های رأی‌دهندگان و گروه‌های لابی‌گری پاسخ خواهند داد. رویکرد اجتماعی، از نظریه‌های دیگر روابط بین‌الملل و اقتصاد سیاسی بین‌الملل به مانند نظریه لیبرال (Moravcsik, 2008) و همچنین بُعد داخلی نهادگرایی تاریخی و نظریه‌های عقیدتی (Fioretos, 2011: 380) که بر منافع مادی داخلی، نهادها و انتظارات فکری به عنوان متغیرهای توضیحی متمرکز هستند، استفاده می‌کند. رویکرد اجتماعی، هر سه متغیر فوق را در نظر می‌گیرد و فرضیه‌هایی را در مورد ارتباط آن‌ها در شکل دادن به ترجیحات دولتی پیشنهاد می‌کند. به‌طور خلاصه، این رویکرد مدعی است که منافع مادی، زمانی دارای اهمیت هستند که ابتکارات سیاستی بر گروه‌های سازمان‌یافته و مهم اقتصادی (مانند بخش صادرات) تأثیر بگذارد و ملاحظات مادی پیرامون هزینه‌ها و منافع، باعث ایجاد لابی قوی بگردد. از سوی دیگر، انتظارات ارزش‌آمیز رأی‌دهندگان هنگامی که به سؤالات اساسی و برجسته در مورد نقش دولت پیرامون سیاست اقتصادی خارجی (مانند خودمختاری ملی) مربوط می‌شود، اهمیت دارند. علاوه بر توسعه فرضیه‌ها برای متغیرهای فردی که به‌طور خلاصه در اینجا ترسیم شده است، رویکرد اجتماعی، نقش همسویی‌های فکری-مادی را در شکل‌دهی به ترجیحات دولتی مفهوم‌سازی می‌نماید (Schirm, 2020: 408). با توجه به کثرت ایده‌ها و منافع در جوامع، هر دو نیرو به‌شکل قابل به قبولی می‌توانند تا نه تنها به رقابت بپردازند، بلکه اهداف مشترکی نیز داشته باشند و بنابراین، عملاً از نظر سیاسی در شکل‌دهی به ترجیحات دولتی همسو گردند. هم‌سویی‌های مادی-ایده‌ای، به‌عنوان عملکرد موازی انتظارات

ایده‌آلانه گروهی از رأی‌دهندگان و منافع مادی گروه‌های لابی‌گری تعریف می‌شوند که سیاست‌های مشابهی را از دولت طلب می‌کنند و بنابراین، به شکل عملی با توجه به تمایل نسبت به جهت‌گیری سیاست معین، هماهنگ می‌شوند. همسویی‌های مادی-ایده‌ای می‌توانند تا با دیگر صف‌بندی‌های مادی-ایده‌ای که سیاست متفاوتی از دولت دارند، به رقابت پردازند.

در مجموع، رویکرد اجتماعی معتقد است که سیاست بین‌الملل، منعکس‌کننده خواسته‌های اجتماعی است؛ زیرا که دولت‌ها ثلثت می‌کنند که به منافع مادی گروه‌های لابی‌گری و انتظارات رأی‌دهندگان دارای ایده جهت باقی ماندن در سمت خود پاسخ می‌دهند. این امر، به‌ویژه برای نظام‌های سیاسی دموکراتیک صادق است، اما به‌طور قابل به قبولی برای رژیم‌های استبدادی نیز صحیح به شمار می‌رود که بقای سیاسی آن‌ها نیز به توانایی‌شان در تأمین حمایت، از طریق مشارکت گسترده اجتماعی پیرامون توسعه موفق اقتصادی یک کشور بستگی دارد. بنابراین هر تحلیلی از سیاست بین‌الملل، باید فراتر از ساده‌سازی آن تحت عنوان تعامل میان دولت‌ها باشد و مبانی اجتماعی ترجیحات بازیگران دولتی نیز می‌بایست تا مورد بررسی قرار بگیرند. این تحقیق، تصویر پیچیده‌تری از همکاری و درگیری بین‌المللی را آشکار می‌سازد که ناشی از کثرت ایده‌های ارزشی و منافع مادی در سیاست داخلی کشورهای غربی و قدرت‌های نوظهور می‌باشد.

اجماع جنوب برابر با اجماع غرب در قبال بحران ۲۰۲۲ م. اوکراین

جنگ روسیه و اوکراین، نه تنها موجب بروز آسیب فراوان به زیر ساخت‌های حیاتی آن کشور شد، بلکه عملاً نوعی از بلوک‌بندی بزرگ در نظم جهانی را نمایان ساخت. چندین کشور از اروپا، آمریکای شمالی و آسیای شرقی، بیش از گذشته به یکدیگر نزدیک گردیدند، تحریم‌های شدیدی را علیه روسیه وضع و از اوکراین، همراه با کمک‌های تسلیحاتی و مالی حمایت کردند. در حالی که ناتو، قبل از این بحران به علت عدم فعالیت مثبت بین‌المللی توسط امانوئل ماکرون^۱، به اصطلاح دچار «مرگ مغزی» شده بود (The Economist, 2019). اما در درازای روند تحولات، دارای یک هدف و راهبرد تقویت شده بود و در این برهه زمانی، به نظر می‌رسد که حتی دو عضو جدید، یعنی فنلاند و در آینده نزدیک، سوئد را به خود اضافه خواهد کرد. ایالات متحده در دوران ریاست جمهوری جو بایدن، عزم مالی، نظامی و سیاسی خود را نسبت به رهبری بین‌المللی برای حمایت از اوکراین نشان داد. این کنش،

¹ Emmanuel Macron

عملی بود که در زمان رؤسای جمهور پیشین آن کشور، دونالد ترامپ و باراک اوباما دور از ذهن به نظر می‌رسید. حتی دولت آلمان خود را موظف به حفظ «ساختار نظم جهانی» (Scholz, 2022) ناشی از تهاجم روسیه می‌دانست و وعده تحویل سلاح‌ها را هرچند با تردید صادر کرد. در مجموع، اعمال تحریم‌های شدید علیه روسیه، تامین تسلیحات و همچنین ارسال کمک‌های مالی به اوکراین، اتحاد کشورهای را که اصول تمامیت ارضی، دموکراسی، اقتصاد بازار و حل و فصل مسالمت‌آمیز درگیری‌ها را با هم به اشتراک می‌گذارند، تقویت نمود. این اجماع غربی، از آمریکای شمالی و اروپا به ژاپن، کره جنوبی، تایوان، نیوزیلند و استرالیا رسید. اما منطبق بر این تحولات، روسیه یک کشور منزوی بین‌المللی نبود. بیشتر کشورهای آفریقایی، آمریکای لاتین، آسیایی و منطقه خاورمیانه از تحریم‌های غرب علیه روسیه و حمایت از اوکراین پیروی نکردند. علاوه بر این، بسیاری از این کشورها از محکومیت تجاوز روسیه توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد خودداری کردند. آنان روابط نزدیک اقتصادی، سیاسی و (تا حدی) نظامی با روسیه داشته‌اند و از تصورات غربی نسبت به نظم جهانی فاصله گرفته‌اند (Aust and Geiges, 2022). در ماه مارس ۲۰۲۲ م، ۱۴۱ کشور عضو سازمان ملل متحد، با تصویب قطعنامه این سازمان پیرامون محکومیت حمله روسیه به اوکراین موافقت کردند، ۳۵ کشور رای ممتنع و ۵ کشور نیز رای منفی دادند (۱۲ کشور نیز غایب بودند). در ماه اکتبر ۲۰۲۲، پس از گذشت هشت ماه از آغاز جنگ روسیه و اوکراین، تنها دو عضو دیگر سازمان ملل متحد قطعنامه پیرامون محکومیت جنگ روسیه را مورد تأیید قرار دادند: آرا در این قطعنامه، ۱۴۳ رای (شامل: ۳۵ رای ممتنع و ۵ رای منفی بود). در فوریه ۲۰۲۳، قطعنامه سازمان ملل متحد که خواستار خروج روسیه از اوکراین بود، ۱۴۱ رای «آری» و ۷ رای «نه» و ۳۲ رای ممتنع به دست آورد. این موضوع، نشان می‌دهد که جبهه‌بندی سیاسی میان سازمان ملل متحد در درازای یک سال جنگ تغییری نداشته است (News.UN.Org, 2022-2023). گروه بریکس که برگرفته از قدرت‌های نوظهور جنوبی برزیل، روسیه، هند، چین، ایران، مصر، اتیوپی، اندونزی، آفریقای جنوبی و امارات عربی متحده است، در سال ۲۰۱۱ م. به این نام موسوم شد و شکل جهانی‌تری به خود گرفت. راهبرد کشورهای عضو بریکس در قبال «اجماع جنوب» و پیرامون جنگ روسیه در اوکراین دارای اهمیت است، زیرا که موضع کشورهای بریکس به وضوح با سیاست‌های کشورهای غربی در این زمینه تفاوت دارد. در این زمینه، جمهوری خلق چین در سازمان ملل متحد پیرامون موضوع فوق رای ممتنع داد و بر دوستی و روابط نزدیک اقتصادی خود با روسیه تأکید دارد. برزیل، جنگ روسیه را در سازمان فوق محکوم کرد، اما روابط قوی اقتصادی خود با مسکو را نیز ادامه

می‌دهد. هند در سازمان ملل متحد رای ممتنع داد و به تامین بخش بزرگی از تسلیحات و همچنین افزایش واردات نفت خود از روسیه خللی وارد نکرد. آفریقای جنوبی در سازمان ملل متحد نیز رای ممتنع داد، اما از تحریم‌های غرب علیه روسیه انتقاد نمود و در فوریه ۲۰۲۳، مانورهای دریایی را با روسیه و جمهوری خلق چین برگزار کرد (Smith, 2023). اکثر کشورهای بریکس، روسیه را به دلیل تجاوز به اوکراین محکوم نکرده و از سیاست‌های کشورهای غربی فاصله گرفته‌اند. تنها برزیل به قطعنامه‌ای در مجمع عمومی سازمان ملل [متحد] در ۲ مارس پیوست و از محکومیت روسیه حمایت کرد؛ در حالی که دیگر اعضا رای ممتنع دادند. با این حال، موضع برزیل در سایر رای‌گیری‌ها و اظهارات سیاست‌مداران برزیلی به موضع سایر اعضای بریکس نزدیک‌تر است. در جلسات شریا‌های بریکس در ۱۳ آوریل و وزرای خارجه در ۱۹ مه، اعضا از گفتگو و مذاکرات بین روسیه و اوکراین برای پایان درگیری حمایت کردند و نگرانی خود را درباره وضعیت انسانی در اوکراین ابراز داشتند (Ehrami and Jafari far: 2024: 40).

هیچ کدام از کشورهای عضو بریکس از اعمال تحریم‌های غرب علیه روسیه و کمک آنان به این کشور حمایت نکردند. گروه بریکس، ۴۲ درصد از جمعیت جهان و بیش از یک چهارم تولید ناخالص داخلی جهانی را تشکیل می‌دهد (UNCTAD, 2023). همچنین، بریکس ۱۷ درصد از واردات جهانی و بیش از ۱۸ درصد از صادرات جهانی را به خود اختصاص داده است (World bank, 2023a). جمهوری خلق چین، مهم‌ترین کشور در میان اعضای گروه بریکس است و در ساخت نظم بین‌المللی مدنظر که به رهبری آن کشور است، تلاش می‌کند. با این حال، روسیه در ایجاد بریکس تحت عنوان یک باشگاه سیاسی در دهه ۲۰۰۰ م. نقش اساسی داشت. قدرت‌های نوظهور بریکس، همراه با بسیاری از کشورهای در حال توسعه، از اجرای تحریم‌ها علیه روسیه خودداری کردند و در سطوح متفاوتی برابر با لیده‌های غربی پیرامون نظم جهانی قرار گرفتند. بسیاری از این کشورها، از یک مفهوم جایگزین جهانی مبتنی بر چند-نظمی بودن، حاکمیت ملی و رد تسلط مستمر بر ارزش‌ها و منافع غربی حمایت می‌کنند (Agrawal, 2023: 2). براساس برخی از تحلیل‌ها، بسیاری از کشورهای جنوب سیاسی خودکامه بوده و خواسته‌های غرب جهت دموکراتیک کردن نظام‌های سیاسی خود را رد می‌کنند. اما این فرض، برای تمامی کشورهای جنوب صدق نمی‌کند. به عنوان مثال، برزیل و هند به عنوان دو قدرت بزرگ در حال ظهور و همچنین برخی از قدرت‌های نوظهور متوسط به مانند مکزیک را می‌توان به عنوان سامان‌های سیاسی دموکراتیک در این حوزه به شمار آورد.

جهان چند-نظمی و ویژگی‌های متفاوت آن

از دیرباز رویکردهای متفاوتی برای انجام و سازماندهی روابط سیاسی، اقتصادی و امنیتی میان دولت‌ها وجود داشته است. ویژگی خاص تحولات کنونی، تشدید مفاهیم جایگزین (و گاهی متضاد) از نظم، به دلیل مواضع کشورها پیرامون جنگ روسیه علیه اوکراین است. در این راستا، تفاسیر متفاوتی از سیاست بین‌الملل و اصولی دگرسان در مورد چگونگی سازماندهی روابط بین‌الملل اهمیت دارد. غربیان، در هسته مفهوم خود از نظم جهانی روابط بین‌الملل، قواعدی که توسط نهادهای چندجانبه هدایت می‌شوند را قرار می‌دهند. کشورها باید از قوانین نهادینه شده در سازمان‌های بین‌المللی به مانند سازمان ملل متحد، سازمان تجارت جهانی، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول پیروی کنند و به اصولی با اعتبار جهانی (مانند حل و فصل مسالمت‌آمیز منازعات، دموکراسی، اقتصاد بازار و حقوق بشر) پایبند باشند. این اصول و نهادینه شدن آن‌ها، به‌طور کلی هسته اصلی نظم بین‌المللی لیبرال را تشکیل می‌دهد (Ikenberry, 2018: 15). در مقابل، قدرت‌های نوظهور و بسیاری دیگر از کشورهای جنوب، بر استقلال و حاکمیت ملی، عدم مداخله در سیاست داخلی کشورها و انگاشت اقتصادهای دولتی به‌عنوان اصول راهنما در روابط بین‌المللی خود تأکید دارند. علاوه بر این کشورهای جنوب، غرب را به اعمال تسلط بر نظم بین‌المللی لیبرال و عدم پیروی از قوانین خودی متهم می‌کنند. در واقع غرب و در درجه نخست ایالات متحده، نظم بین‌المللی لیبرال را شکل داده و همچنان تمایل دارد تا با همان رویکرد بر سازمان‌های بین‌المللی تسلط داشته باشد. به‌عنوان مثال، تلاش درازمدت هند و برزیل برای به دست آوردن یک کرسی دائمی در شورای امنیت سازمان ملل متحد، همچنان با شکست مواجه می‌شود، در حالی که ایالات متحده، هنوز دارای حق وتوی واقعی در صندوق بین‌المللی پول می‌باشد و اتحادیه اروپایی، نه تنها شرایط تجارت را تحمیل می‌کند، بلکه ایده‌های سیاسی آن پیرو مفهوم حکمرانی خوب در زمینه مذاکرات تجارت آزاد و شرایط حکمرانی خوب به سبک غربی نیز توسط سازمان‌های [مؤید] نظم جهانی کنونی، به مانند بانک جهانی درخواست می‌شوند. فقدان چنین شرایطی، [به عنوان مثال] جمهوری خلق چین را برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه، به ویژه در آفریقا در دو دهه گذشته جذاب کرده است (Repnikova, 2022: 48).

این الگوهای سیاستی غرب، اغلب توسط بسیاری از کشورهای جنوب به‌عنوان حرکتی پدرسالارانه تلقی می‌شود و تمایل آن‌ها نسبت به خودمختاری را تقویت می‌کند. در نتیجه، آن‌ها سازمان‌های بین‌المللی خود را تأسیس کرده اند که به اعضایشان اجازه می‌دهد تا مشارکت بین‌المللی و همچنین

استقلال در مورد سامان‌های سیاسی و اقتصادی داخلی خود را افزایش دهند. در حالی که برخی از این عناصر نهادی در کشورهای جنوب یک شخصیت رقابتی و رقیب نسبت به نظم کنونی را از خود بروز می‌دهند، برخی دیگر، ماهیت‌هایی مکمل و همکار به نظر می‌رسند. نهادهای جدید، شامل گروه بریکس، به عنوان سازمانی رقیب برای گروه هفت غربی با اجلاس‌های منظم سران کشورها و دولت‌ها و همچنین وزرای خارجه، دارایی و تجارت است. علاوه بر این، بانک توسعه جدید، ترتیبات ذخیره مشروط و بانک زیرساخت و سرمایه‌گذاری آسیایی ایجاد شدند (Heldt, 2022). به نظر می‌رسد که بانک توسعه جدید، رقیب جدی بانک جهانی است، به عنوان مثال، با اعطای وام به روسیه پس از الحاق کریمه در سال ۲۰۱۴ م، تحریم‌های غرب را تضعیف کرد (Kinder et al, 2022: 8). علاوه بر این نهادهای عمدتاً اقتصادی کشورهای جنوب، با تشکیل سازمان همکاری شانگهای و اتحادیه ملل سوراامریکاناس، نهادهای خود را در زمینه سیاست خارجی و امنیتی پدید آورده‌اند. پیش از این در سال ۲۰۱۴، بخش بزرگی از کشورهای جنوبی علی‌رغم انتقاد از قوانین بین‌المللی در قبال الحاق کریمه به روسیه، از تحریم‌های غرب علیه کرملین خودداری کردند. در موارد دیگر، اجماع جنوب، غرب و به ویژه اعضای ناتو را متهم کرد که از استدلال مداخله بشردوستانه «مسئولیت حفاظت»، به عنوان بهانه‌ای جهت پیگیری تغییر رژیم در کشورهایی به مانند لیبی و صربستان استفاده کرده است (The Economist, 2022; 4). بنابراین این دیدگاه در جنوب که غرب با استفاده از استانداردهای دوگانه دست به عمل می‌زند، دارای جدیت است. به عنوان مثال، در زمانی که لیبی ذیل دلایل بشردوستانه مورد بمباران قرار گرفت، دولت عربستان سعودی به علت وجود ویژگی‌های استبدادی در ساختار خود محاکمه نشد، در حالی که این کشور درگیر جنگ یمن بود و سلاح‌های غربی همانند سلاح‌های ارسال شده از آمریکا و آلمان، با ادعای برتری اخلاقی در اختیار آن دولت برای جنگ قرار گرفت. بنابراین استانداردهای دوگانه بسیاری از کشورهای غربی، اعتبار بین‌المللی مفاهیم غربی از نظم جهانی را به میزان قابل توجهی کاهش داد (The Economist, 2023b: 10). در همین راستا هند، جمهوری خلق چین، آفریقای جنوبی و بسیاری از کشورهای در حال توسعه نیز استانداردهای دوگانه را با درخواست عدم مداخله به عنوان یک اصل بین‌المللی از یک سو و امتناع از محکوم کردن جنگ روسیه علیه اوکراین از سوی دیگر، نشان داده‌اند.

نظم جدید جهانی پیش گفته، در عمل و به شدت دارای خاصیت تقابلی نیست. در روابط تجاری و سرمایه‌گذاری، به واسطه رابطه و پیوندهای گسترده بازرگانی میان اعضای بریکس با کشورهای

گروه غرب، تعامل بریکس در چارچوب نظم موجود قابل به مشاهده است. البته کشورهای مجموعه بریکس خواستار مشارکت متناسب با افزایش قدرت و جایگاهشان در عرصه اقتصادی بین‌المللی می‌باشند. به لحاظ سیاسی، بیشتر اعضاء در رویکرد خود پیرامون نظام کنونی بین‌المللی، بیش از آنکه دارای ویژگی انقلابی باشند، تحول‌گرا هستند. آن‌ها در صدد شکل دادن مجدد به نهادهای حکمرانی جهانی و ایفا نقش بیشتر در نهادهای موجود بین‌المللی می‌باشند. معنی این امر در عمل این است که بریکس، به همکاری غرب در دستیابی به اهدافش نیاز دارد. از این منظر، ضدغرب‌گرایی آشکار برای اهداف بریکس غیرسازنده می‌باشد (Shirkhani and Chitsaz, 2020: 12).

بنابراین نویسندگان مدعی هستند که مواضع به ظاهر دوسوگرایانه قدرت‌های نوظهور اصلی، در تعقیب نظمی جایگزین و در عین حال باقی ماندن در نظم جهانی فعلی، یک راهبرد دوگانه را تشکیل می‌دهد که منعکس‌کننده وجود همزمان نوعی از همسویی اجتماعی درونی طرفدار غرب و همسویی دیگری است که به نفع روابط قوی‌تر با اجماع جنوب است. در ادامه، تأثیرات داخلی حیاتی که ۱- شامل منافع مادی درگیر در زمینه روابط تجاری بین‌المللی، ۲- نگرش‌های فکری رأی‌دهندگان در مورد یکپارچگی اقتصادی بین‌المللی و ۳- مسائل مربوط به خودمختاری ملی بر سیاست کشورهای جنوبی می‌باشند، همراه با ذکر مثال‌های توضیحی برای برزیل، هند و جمهوری خلق چین بیان می‌شوند.

برزیل

یکی از مهم‌ترین گروه‌های ذی‌نفع مادی در برزیل که تلاش می‌کند تا بر ترجیحات سیاست خارجی (اقتصادی) دولت تأثیر بگذارد، به طور سنتی بخش تجارت است. در این حوزه، منافع مادی شرکت‌های رقابتی و همچنین کارکنان، به نفع دسترسی بهتر به بازارهای جدید اقدام به لابی‌گری می‌کنند، در حالی که گروه‌های رقابتی از واردات می‌هراسند و اقدام فوق را جهت حمایت‌گرایی به انجام می‌رسانند. صادرات برزیل، تحت سلطه بخش کشاورزی بسیار رقابتی است که به عنوان مثال، برای موفقیت انتخاباتی در سال ۲۰۲۲ م. بسیار حیاتی تلقی می‌شد؛ به گونه‌ای که هر دو نامزد ریاست جمهوری - لولا داسیلوا و ژایر بولسونارو - از منافع آن استفاده کردند. برزیل، بزرگترین صادرکننده سویا در سراسر جهان است؛ و جمهوری خلق چین، مهم‌ترین خریدار صادرات محصولات کشاورزی برزیل می‌باشد. در نتیجه، لابی قدرتمند تجارت کشاورزی برزیل، به طور مرتب دولت را تحت فشار قرار می‌داد تا از ناراضیاتی پکن جلوگیری کند (Mandelbaum, 2023). با توجه به لابی‌گری کلی در بخش‌های اقتصادی، به شکل همزمان لابی‌های دوستدار آزادسازی و لابی‌های حمایتی را می‌توان

تشخیص داد: «این دوگانگی، بین آزادسازی و حمایت [گرایی]، [...] در بیانیه‌ها و مأموریت‌های گروه‌های ذی‌نفع به مانند فدراسیون روسیه منعکس شده است. با توجه به روابط اقتصادی با روسیه، کشاورزی در برزیل با وابستگی بالایی به کودهای روسی (فسفات) مواجه است. روابط تجارت خارجی و اهمیت تجارت کشاورزی، نشان‌دهنده علاقه مادی قوی یک بخش مهم اقتصادی داخلی، در حفظ روابط مناسب با جمهوری خلق چین و روسیه است و به درک این موضوع کمک می‌کند که چرا لولا و بولسونارو، هر دو بر تمایل خود جهت ادامه روابط نزدیک با روسیه پس از تهاجم به اوکراین تاکید کردند (The Economist, 2023e: 41).

علاوه بر این و به‌طور کلی، تراز تجاری برزیل نشان‌دهنده پیوندهای قوی با بازارهای غربی است و اهمیت این بازارها برای گروه‌های ذی‌نفع داخلی و [جزئی از] راهبرد دوگانه دولت، جهت پیگیری روابط نزدیک با غرب و [کشورهای] جنوب است. در سال ۲۰۲۲ م، جمهوری خلق چین مهم‌ترین شریک تجاری کشور (۳۲ درصد از صادرات و ۲۲ درصد از واردات)، اتحادیه اروپایی در رتبه دوم (با ۱۳ درصد واردات و ۱۸ درصد صادرات) و سومین شریک تجاری ایالات متحده (با ۱۰ درصد واردات و ۱۸ درصد صادرات) قرار گرفت (World Bank, 2023b). بنابراین، منافع گروه لابی‌گری قوی به نفع حفظ روابط نزدیک با غرب و جهان با مدل غربی بود، حتی اگر روابط اقتصادی با جنوب سیاسی - به ویژه با جمهوری خلق چین - اهمیت بیشتری بیابد. در این زمینه، انتظارات آرمانی رأی‌دهندگان نیز ویژگی‌های دوسویه‌ای را نشان می‌دهند؛ با توجه به دستاوردهای نظم فعلی در مورد جهانی‌سازی و آزادسازی، بیشتر پاسخ‌دهندگان تجارت آزاد را تایید می‌کنند، در حالی که اکثریت آنان، حمایتی قوی‌تری از اقتصاد کشور برابر با رقابت خارجی دارند. بنابراین، مشارکت در حوزه آزادسازی تجاری مورد حمایت واقع می‌شود، اما نگرش مطلوب نسبت به حمایت‌گرایی، نشان‌دهنده دیدگاه‌هایی مثبت از جانب ابعاد اقتصادهای تحت نفوذ دولت، به عنوان جایگزینی برای فلسفه بازار آزاد است. در مورد روسیه، به نظر می‌رسد که «بی‌طرفی» برزیل برابر با جنگ روسیه در اوکراین که توسط رئیس‌جمهور بولسونارو در سال ۲۰۲۲ م. اعلام شد، با نگرش غلب مردم [در این زمینه] مطابقت دارد (The Economist 2022, 52) و نمادی از آرزوی خودمختاری است. در مواجهه با تحریم‌های غرب [علیه روسیه در جنگ اوکراین]، ۳۵ درصد از برزیلی‌ها حتی با این جمله موافق بودند که جنگ اوکراین، «به ما مربوط نیست». با این حال، ۵۱ درصد از برزیلی‌های مورد بررسی می‌اندیشیدند که روسیه مسئول جنگ است (YouGov, 2022). در ظاهر، اکثر برزیلی‌ها مسئولیت روسیه را می‌پذیرند، اما از جانبداری

در مناقشه خودداری می‌کنند. در نتیجه [این رخداد است که] لولا، رئیس‌جمهور جدید در سال ۲۰۲۳ م.، به نفع حفظ «بی‌طرفی» کشورش برابر اوکراین و روسیه سخن می‌گوید، حتی اگر بپذیرد که روسیه در حمله به همسایه‌اش گرفتار «اشتباه» شده است (Ash et al. 2023, 16).

بنابراین، کثرت منافع تجاری مادی و نگرش‌های عقیدتی رأی‌دهندگان (در قبال جنگ روسیه و جهانی‌شدن) نشانگر آن هستند که بخش‌های مهمی از جامعه برزیل، از دولت انتظار دارند که به‌عنوان بخشی از جهانی‌سازی، رابطه نزدیک با غرب را دنبال کند، در حالی که بخش‌هایی از جامعه، طرفدار روابط قوی با کشورهای جنوب هستند. در نتیجه، این کثرت در سیاست‌های واقعی دولت‌های چپ‌گرا (لولا، جیلما روسف) و راست‌گرا (بولسونارو) در دو دهه اخیر، به‌عنوان مثال با تقویت کشورهای عضو بریکس از یک سو و تمایل به عضویت در سازمان توسعه و همکاری اقتصادی تحت تسلط غرب از سوی دیگر، نمایان شده است. در حالی که لولا و روسف به شرکای جنوب سیاسی به مانند کوبا همراه با دیدگاه سوسیالیستی و جمهوری خلق چین توجه داشتند، اما بولسونارو روابط خود را با دولت ترامپ [در ایالات متحده] تقویت کرد. با این حال، علاوه بر این تفاوت‌ها، راهبرد دو دوسویه [ادعایی] را می‌توان به شکل همزمان در دولت‌های چپ و راست‌گرا تشخیص داد. در مجموع، به نظر می‌رسد که سیاست داخلی برزیل میان ایده‌ها و منافع اجتماعی که به سود روابط قوی با غرب است و سایر ایده‌ها و منافع، که نیازمند رابطه نزدیک با کشورهای جنوب است، تقسیم شده است. در هر دو سوی این شکاف، انتظارات قوی عقیدتی و مادی رأی‌دهندگان و گروه‌های لابی‌گری، در سوق دادن دولت به سوی جهت‌گیری سیاستی مورد نظرشان همسو شده است. در واکنش به این خواسته‌ها، دولت‌های برزیل سعی کردند تا با اتخاذ یک سیاست دوگانه، با همسویی‌های داخلی متخاصم کنار بیایند و روابط نزدیک را با جنوب و غرب حفظ کنند. موضع برزیل در قبال جنگ روسیه در اوکراین، از این الگو پیروی می‌کند. به عنوان مثال، ریاست جمهوری لولا از ژانویه سال ۲۰۲۳ م.، با دعوت از حکام کوبا و ونزوئلا در مراسم تحلیف خود، تغییری را به سوی روابط سیاسی نزدیک‌تر با سایر کشورهای جنوب نشان داد. حتی به اصطلاح در زمان لولا، همکاری جنوب-جنوب به ستاره‌ای اصلی در زمینه سیاست خارجی برزیل تبدیل شده است، بر اساس این ایده که تنوع در زمینه شرکاء تجاری و اتحاد با کشورهای در حال توسعه، در جهت کاهش عدم تقارن برابر با ایالات متحده و اتحادیه اروپایی، به عنوان یک نیروی ضد هژمونیک که به سوی نظم بین‌المللی چند قطبی سوق می‌یابد، ضروری است (Mandelbaum, 2023). جامعه تجاری برزیل، علاقه شدیدی را در مورد ابر پروژه یک

کمربند-یک جاده، به عنوان نماد همکاری کشورهای جنوب ابراز داشته است. این سوگیری به آن دلیل است که امکان دارد تا پروژه فوق، سرمایه‌گذاری‌های مورد نیاز را برای ترمیم زیرساخت‌های لجستیکی و فناوری کشور که عملکرد ضعیفی دارند، به ارمغان بیاورد. با این حال، انتظار می‌رود که روابط اقتصادی نزدیک با غرب در تمامی دوران تصدی لولا همچنان ادامه داشته باشد.

هند

اقتصاد هند، از یک سو میان بخش‌های بسیار رقابتی (خدمات، داروها) که به دنبال روند آزادسازی جهانی کنونی هستند و از سوی دیگر، شاخه‌های تولیدی و کشاورزی کمتر رقابت‌پذیر و طرفدار حمایت‌گرایی و تجارت جنوب-جنوب تقسیم شده است. با این حال، تجارت با جمهوری خلق چین به دلیل رقابتی بودن محصولات تولیدی چین، اغلب با مخالفت روبرو می‌شود. صادرات هند به شدت توسط بخش خدماتی، به ویژه خدمات فناوری اطلاعات با صادرات به کشورهای غربی شکل گرفته است (Nayak and Acharia, 2023: 1). در رابطه با شرکاء تجاری، جمهوری خلق چین ۱۶ درصد از واردات هند را در سال ۲۰۲۲ به خود اختصاص داد (آمریکا و اتحادیه اروپایی، مجموعاً ۱۶ درصد را به خود اختصاص دادند)، در حالی که ۳۲ درصد از صادرات هند به ایالات متحده و اتحادیه اروپایی و تنها ۷ درصد به چین بود (World Bank, 2023) بنابراین، تجارت با چین برای هند دارای اهمیت است، اما به دلیل فشار وارداتی بسیاری که پدید می‌آورد (که باعث ایجاد منافع حمایت‌گرایانه می‌شود) به میزان قابل توجهی برای صنعت داخلی دارای جذابیت نیست. در مورد واردات انرژی، اتکاء هند به نفت روسیه تا پایان سال ۲۰۲۲، به طور قابل توجهی به ملاحظه‌ای [تا میزان] ۲۳ درصد افزایش یافت (Agrawal, 2023: 4). این وابستگی فزاینده به روسیه، انتقاد آمریکا را برانگیخت. با توجه به مشکلات ادغام بیشتر هند در رژیم تجارت لیبرال، مذاکرات تجاری آزاد اتحادیه اروپایی و هند، مثالی را جهت [توضیح] شکاف در منافع داخلی نسبت به تجارت و تأثیر گروه‌های لابی‌گری بر موقعیت‌های دولتی نمایان می‌کند. در مجموع، منافع گروه‌های لابی‌گری اقتصادی در هند، ظاهراً ترجیحات دولت را برای دنبال کردن روابط نزدیک با غرب، جمهوری خلق چین، روسیه و دیگر کشورهای جنوب سیاسی شکل داده است.

واردات تسلیحات هند از روسیه روابط مادی و راهبردی آن‌ها را تقویت می‌کند. با این حال، این نزدیکی به روسیه از نظر سخت‌افزار نظامی، با گفت‌وگوهای جدید سیاست امنیتی با غرب در گفتگوی

چهارجانبه امنیتی (کواد^۱) با استرالیا، هند، ژاپن و ایالات متحده متعادل می‌شود. در مورد اردوگاه‌های بین‌المللی متخصصم، هند بین همکاری و خودمختاری در مقابل غرب و همکاری و رقابت برابر رقیب منطقه‌ای خود، جمهوری خلق چین در نوسان است. به‌عنوان مثال، مورد دوم نشان می‌دهد که تمایل کشورهای بریکس برای تضعیف دلار آمریکا به‌عنوان ابزار پرداخت بین‌المللی غالب برای هند دشوار است زیرا منجر به تقویت یوان می‌شود: «برخی در هند فکر می‌کنند که دلارزدایی [از] تجارت جهانی لزوماً ایده بدی نیست، با توجه به این‌که ایالات متحده و متحدین جهانی‌سازی، تجارت و دلار را به [نوعی] سلاح تبدیل کرده‌اند؛ احتمالاً [نظام آینده] تحت سلطه چین خواهد بود» (Yaghoub, 2022). بنابراین، رقابت‌های ژئواکونومیک در جنوب ممکن است که از تعمیق بیشتر تضاد جنوب و غرب جلوگیری کند؛ زیرا جمهوری خلق چین، به دلیل تضعیف روسیه در جریان جنگ خود در اوکراین قوی‌تر شده است. از این‌رو، اتحاد با ایالات متحده برای سیاست خارجی هند، جهت موازنه قدرت در قبال پکن، مهم تلقی می‌شود. در حالت ایده‌آل، نخست‌وزیر مودی^۲ بر خودمختاری ملی مقابل با غرب، همبستگی در جنوب و همچنین روابط مناسب با روسیه، علی‌رغم تهاجم به اوکراین تأکید دارد. ناظران هندی این رفتار دهلی را در چارچوب تبعیت از دکترین «چند-همسویی» می‌دانند. دلایل دیگری هم می‌تواند تا [این] رفتار دهلی را تبیین نماید: نخست این‌که روابط روسیه و هند، مبتنی بر یک رابطه دفاعی تاریخی است، به‌طوری‌که اکنون بیش از ۶۰ درصد از تجهیزات دفاعی هند، منشأ روسی دارند یا با همکاری روسیه در هند تولید می‌شوند. در درجه دوم، همان‌طور که برخی از ناظرین معتقد هستند: «هندی‌ها تهاجم روسیه علیه اوکراین را تهدیدی وجودی علیه نظم جهانی نمی‌بینند و آن را رویدادی می‌شناسند که صرفاً پیامدهای عمیقی را برای روسیه، همسایگان نزدیک آن و باقی اروپا خواهد داشت؛ زیرا که آینده نظم جهانی نه با جنگ در اروپا، بلکه توسط رقابت در آسیا تعیین خواهد شد که رویدادهای اوکراین، تأثیر محدودی بر آن دارند». بنابراین، در بحران اوکراین، دهلی‌نو به دنبال این است که میان ابراز نگرانی پنهان از حمله روسیه و حفظ یک رابطه راهبردی و امنیتی مهم حرکت کند (Hamiyani, 2022: 17-18).

به‌نظر می‌رسد این مواضع با انتظارات ایده‌آلیستی بخش بزرگی از رأی‌دهندگان هند مطابقت دارد، به‌طوری‌که ۵۸ درصد با این بیانیه موافقت نموده‌اند که جنگ اوکراین، نباید «به ما مربوط باشد». در

¹ The Quadrilateral Security Dialogue (The Quad)

² Narendra Modi

هند، ۲۸ درصد از افراد مورد مطالعه می‌اندیشند که غرب، مسئول حمله روسیه به اوکراین است، در حالی که تنها ۲۷ درصد فکر می‌کنند روسیه باید مسئول اقدامات خود شناخته شود (Hilpert et al., 2023, 2). در مجموع، سیاست داخلی هند به انتظارات عقیدتی متضاد و نگرانی‌های مادی تقسیم می‌شود. در حالی که بسیاری از رأی‌دهندگان، از ایده‌آل‌های جهانی شدن در مدل غربی حمایت می‌کنند و گروه‌های لابی‌گری مهم درگیر در تجارت از نظر مادی به روابط مستحکم با غرب وابسته هستند، به نظر می‌رسد که یک همسویی عملی رقابتی از نگرش‌های عقیدتی و منافع مادی به جنوب نزدیک‌تر است. روابط تجاری با غرب در هند، قوی‌تر از برزیل است که جمهوری خلق چین مهم‌ترین شریک تجاری آن است. با این حال، افکار عمومی در هند بیشتر از برزیل نسبت به غرب بدبین هستند. مورد دوم، درصد بالای هندی‌هایی را که غرب را برای جنگ اوکراین روسیه مقصر می‌دانند، در مقایسه با برزیلی‌ها منعکس می‌نماید. در حالی که برزیل علاقه بسیار زیادی به [منابع] کودهای روسیه دارد، هند به‌طور فزاینده‌ای به نفت و تسلیحات روسیه علاقه‌مند است. بنابراین، نزدیکی دولت هند به روسیه، با ایده‌ها و منافع اجتماعی داخلی همبستگی دارد، اما از سوی دیگر با تمایل به ایجاد تعادل بین قدرت رو به رشد جمهوری خلق چین به‌عنوان یک رقیب منطقه‌ای، از طریق پیوندهای قوی با روسیه و ایالات متحده نیز مرتبط است.

جمهوری خلق چین

جمهوری خلق چین، نقشی پیشرو را در ایجاد قدرت کشورهای جنوب ایفا می‌کند و در عین حال، به‌شدت در نظم فعلی ادغام شده است. بنابراین، پکن از یک راهبرد دوگانه و دوسویه پیروی می‌کند که به‌زودی در رابطه با مبانی اجتماعی داخلی آن صحبت خواهد شد. با وجود این که جمهوری خلق چین یک کشور دموکراتیک نیست، به نظر می‌رسد که دولت [آن]، به خواسته‌های داخلی برای تضمین قدرت خود پاسخ می‌دهد. به‌عنوان مثال، زنل گارسیا^۱ و فیلیپ گوئررو^۲ در رابطه با جاده ابریشم می‌نویسند: «این یکی از نگرانی‌های طولانی‌مدت مقامات چین بوده است، زیرا این تصور وجود دارد که توسعه نیافتگی، علت اصلی بی‌ثباتی اجتماعی است و بنابراین تهدیدی برای بقای حزب می‌باشد» (Garcia and Guirero, 2022: 5). جین ون‌یوان^۳، تأثیر گروه‌های لابی‌گری صادراتی چین را

¹ Zenel Garcia

² Phillip Guerrero

³ Yuan Wen Jin

بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که این گروه‌ها، گاهی حتی بر منافع گسترده‌تر غلبه می‌کنند: «اما واقعیت این است که رهبری مرکزی چین باید نگرانی‌ها و ملاحظات گروه‌های ذی‌نفع داخلی گوناگون را در نظر بگیرد. بنابراین، موضع رسمی دولت، گاهی اوقات منعکس‌کننده نظرات آن گروه‌ها است، نه منافع ملی» (Yuan, 2012: 32).

به‌عنوان «رقیب» جهانی ایالات‌متحده، چین به‌طور هم‌زمان بزرگ‌ترین طلبکار [مالی] از آن است و رشد سریع اقتصادی خود را عمدتاً مدیون حجم صادراتی می‌باشد که در درازای ۲۰ سال گذشته تا حد زیادی به ایالات‌متحده و سایر بازارهای غربی ارسال گردیده است. با این حال، شی جین‌پینگ^۱ تصمیم بر آن گرفت که هم راهبرد رشد صادرات محور را تضعیف کند و هم مسیر جنوب-محوری را با هدف کاهش وابستگی چین به بازارهای غربی آغاز نماید (McDonagh, 2022: 723). این مسیر متفاوت، پیش از اینتر موفقیت‌هایی را به همراه داشته است؛ به‌عنوان مثال، انجمن کشورهای جنوب شرق آسیا (آسه‌آن)، از اتحادیه اروپایی به‌عنوان مهم‌ترین شریک تجاری پکن پیشی گرفته است. با این حال، در مجموع غرب همچنان یک‌سوم صادرات چین را در سال ۲۰۲۲ به خود اختصاص داده است (World Bank, 2023d). بنابراین، فروپاشی روابط تجاری جمهوری خلق چین با غرب و رد بدهی‌های ایالات‌متحده، همچنان به‌شدت به اقتصاد چین آسیب می‌رسانند. بخش‌های بزرگ اقتصادی که نسبت به صادرات به غرب و بازارهای سرمایه بین‌المللی وابسته هستند، احتمالاً دولت را از افزایش تقابل با آنانع منصرف خواهند کرد.

در حالی که بخشی از منافع داخلی به نفع حفظ همکاری اقتصادی با غرب گرایش دارد، پکن همچنین جاه‌طلبی خود را برای ایجاد نظم جنوبی جایگزین با پروژه‌های بزرگی به مانند «یک کمربند، یک جاده»^۲، شانگهای^۳ و بریکس نمایان کرده است. هدف نهادهای این سیستم بین‌المللی بدیل، استقلال از سازمان‌های بین‌المللی تحت سلطه غرب است ل ۵ و جنبه‌های سیاسی، اقتصادی و امنیتی نظم را در بر می‌گیرد (Heldt, 2022: 130).

در واقع، اهداف راهبردی چین در حوزه روابط بین‌الملل، دلیل علاقه [آن] به گروه بریکس می‌باشد. در درجه نخست، تأکید بر سازوکار بریکس برای چین بسیار دارای اهمیت می‌باشد تا خود را به‌عنوان رهبر کشورهای در حال توسعه نشان دهد. در این رابطه، ذکر این نکته ضروری است که چین همواره

¹ Xi Jinping

² One Belt, One Road

³ Shanghai Cooperation Organisation

این سیاست را حفظ کرده است که هنوز یک کشور در حال توسعه به شمار می‌رود. این سیاست چین، یکی از پایه‌های اصلی دیپلماسی این کشور می‌باشد؛ یعنی مدیریت روابط با کشورهای در حال توسعه. دوم، چین در همکاری خود با این کشورها (به‌ویژه در همکاری جنوب-جنوب و گفت‌وگوهای شمال-جنوب) در مورد مسائلی به مانند دگرگونی آب‌وهوا، اصلاحات سازمان ملل متحد و نحوه دستیابی به اهداف توسعه هزاره، رژیم‌های تجاری تبعیض‌آمیز و شیوه‌های حمایتی در تقابل با غرب، دارای یک سنت دیرینه است. سوم، چین این همکاری موجود را یک گام فراتر در زمینه بحران مالی در نظر می‌گیرد؛ برای نمونه، دعوت از آفریقای جنوبی برای پیوستن به بریکس و فراخوانی طیف گسترده‌ای از کشورهای آفریقایی که بخشی از نشست بریکس در سال ۲۰۱۹ م. بودند، نشان از گسترش و تعمیق همکاری با کشورهای در حال توسعه است (Mirtorabi and Fallah, 2023: 20-21).

برای دولت چین، روسیه به دلیل منابع عظیم انرژی شریک جذابی است، اما مهم‌تر از همه، هر دو کشور در این بحث که میل به قدرت‌یابی برای تضعیف نظم غربی تحت سلطه آمریکا دارند، اهداف یکسانی را نشان می‌دهند. در مورد جنگ روسیه علیه اوکراین، سه‌چهارم مردم با حمایت دولت از روسیه موافق هستند و این [موضوع] را در راستای منافع ملی جمهوری خلق چین دانسته و حتی ۷۹ درصد از مردم چین، روسیه را یک «متحد» یا «شریک» می‌شناسند (Ash et al. 2023, 8). رئیس‌جمهور شی جینگ‌پینگ بر دوستی با روسیه تأکید کرد و در نشست بریکس در ژوئن ۲۰۲۳، از این رویکرد انتقاد کرد که غرب از تحریم‌ها علیه روسیه برای تقویت هژمونی جهانی خود سوءاستفاده می‌کند و پوتین هم در اجلاس‌های سال‌های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ اعلام کرد که با تقویت همکاری میان کشورهای عضو، با تحریم‌های غرب مقابله خواهد کرد (Brics Summit, 2022-2023). در نهایت نیز بیانیه مشترک بریکس در سال ۲۰۲۲، بر «اختیارات شورای امنیت سازمان ملل برای اعمال تحریم‌ها» تأکید کرد. بنابراین، از یک سو جمهوری خلق چین تلاش کرد تا جهان مدل غربی را تضعیف کند و از سوی دیگر از نهادهای کنونی (مانند شورای امنیت سازمان ملل) در یک راهبرد دوگانه استفاده می‌کند. با این حال، پکن نه اقتصاد خود را همراه رویارویی با واشنگتن به منظور حمایت تزلزل‌ناپذیر از مسکو به خطر می‌اندازد و نه از روسیه به سوی غرب میل پیدا می‌کند. در مجموع، شواهد نشان‌دهنده وضعیت ناهمگون داخلی در چین است، زیرا علی‌رغم راهبرد دولت جهت کاهش مبادلات تجاری با غرب، به‌خصوص در مورد منافع مادی بخش‌های مهم اقتصادی مانند بخش صادرات و صنعت مالی، همچنان وابستگی بالایی به بازارهای غربی دارند. بنابراین، می‌توان فرض کرد که منافع مادی قوی بر دولت

تأثیر می‌گذارند تا موضع تعاونی نسبت به غرب را حفظ کند. در حالی که به نظر می‌رسد که منافع مادی در جمهوری خلق چین، میان غرب و جنوب، به مانند برزیل و هند تقسیم شده است، اما تمایلات فکری چین، بر استقلال ملی و روابط نزدیک با جنوب جهانی بیش از دو کشور دیگر است. این موضوع احتمالاً نتیجه تسلط حزب کمونیست بر افکار عمومی و روایت‌های داخلی درباره نقش جمهوری خلق چین در جهان می‌باشد، که در چشم‌انداز ایفای نقش بین‌المللی پیشرو در ایجاد نظم جهانی جایگزین، که نمونه‌اش را در ابرپروژه یک کمربند یک جاده، سازمان همکاری شانگهای و بانک سرمایه‌گذاری زیرساخت آسیا شاهد بوده‌ایم، قابل مشاهده است.

در پیلان می‌توان مدعی بود که تصاویر کوتاه از ایده‌ها و علایق اجتماعی در برزیل، هند و جمهوری خلق چین، مبانی مهم داخلی سیاست‌های خارجی دوسوگرایانه کشورهايشان را نشان می‌دهد. این سه کشور، علاوه بر شباهت‌های آشکار در زمینه اختلافات داخلی و سیاست‌های خارجی دوگانه، در زمینه منابع اقتصادی، سیاسی و نظامی و همچنین جاه‌طلبی‌ها نیز تفاوت‌هایی بین غرب و جنوب از خود نشان دادند. در نتیجه منافع و ایده‌های داخلی گوناگون، منافع بین‌المللی این سه کشور تا حدی در مقایسه بین کشورها، به‌ویژه از نظر اقتصادی متفاوت است. برای مثال، جمهوری خلق چین یک تولیدکننده کالاهای صنعتی رقابتی است، اما باید غذا و انرژی وارد کند. صادرات خدمات هند عمدتاً رقابتی است، در حالی که بخش کشاورزی و صنعت آن عمدتاً فاقد رقابت است. برزیل، به نوبه خود دارای بخش کشاورزی رقابتی و ذخائر بزرگ انرژی است، در حالی که بخش صنعتی آن تا حدی رقابت‌پذیری پایینی را نشان می‌دهد. این تفاوت‌ها در سیاست بین‌الملل تک‌تک کشورهای بریکس نمایان شده و به واگرایی‌های گروه بریکس در مذاکرات حاکمیت اقتصادی جهانی، به مانند تجارت جهانی و گروه بیست منتهی شده است.

نتیجه‌گیری

نوشتن در مورد تحولات سیال پیرامون همیشه دشوار بوده است و لزوماً شامل درجه‌ای از عدم اطمینان و قطعیت در درون خود هستند. با این وجود، پس از حمله روسیه به اوکراین و همچنین پس از امضاء بیانیه «دوره نوین» میان پوتین و شی جین‌پینگ، تصویر بسیار واضح‌تری از اینکه چه نوع دنیای چندنظمی در پیش است آشکار شده است. با توجه به اینکه منطق آنارشی روابط بین‌نظم‌های بین‌المللی را تعیین می‌کند، ماهیت جهان چند-نظمی به این بستگی دارد که آیا روابط بین نظم‌ها در حال ظهور مبتنی بر تعارض، رقابت یا همکاری خواهد بود و تا چه اندازه نهادهای چندجانبه جهانی و

حاکمیت قانون همچنان در این دنیا فعال خواهند بود. تهاجم روسیه به اوکراین خطوط رقابت‌های بین‌المللی و مفاهیم جایگزین از نظم جهانی را تشدید کرده است. با این حال، این اردوگاه‌های متفاوت جدید نیستند و اجماع جنوب، برای چندین دهه نهادها و مواضع سیاسی خود را توسعه داده است. کشورهای جنوب، کمک نظامی به اوکراین و تحریم‌ها علیه روسیه را رد می‌کنند، روابط نزدیکی با مسکو پدید می‌آورند و تصورات غربی از نظم جهانی را مورد نقد قرار می‌دهند. بازیگران اصلی جنوب، کشورهای گروه بریکس هستند که پایه‌گذاری نهادهای بین‌المللی جدید را به‌عنوان جایگزینی برای نهادهای مدل غربی تحت سلطه غرب ترویج کردند. جمهوری خلق چین، مهم‌ترین محرک این گروه است. با این وجود، کشورهای جنوب از نظم کنونی غربی خارج نشده‌اند و به روابط نزدیک اقتصادی خود با غرب ادامه داده‌اند. این راهبرد دوگانه، با کثرت منافع و ایده‌های داخلی آن‌ها سازگار است. شواهد گویا برای سه کشور بریکس که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت، نشان دادند که بخش‌های مهم اقتصاد، به مانند بخش‌های صادرات، همچنان به‌شدت به روابط نزدیک با غرب وابسته هستند، حتی اگر این پیوندها تا حدی در دهه گذشته کاهش یافته باشد. از سوی دیگر، تجارت با شرکاء جنوبی افزایش یافته و حتی تا حدی از غرب، به‌عنوان مقصد صادراتی پیشی گرفته است. این امر ممکن است تا به‌طور قابل به‌قبولی تعهد به مسیر سیاست دوست‌دار غرب را در آینده تضعیف کند. تمایلات فکری داخلی نیز در چند مسیر تقسیم شده‌اند، به‌طوری‌که رأی‌دهندگان برزیلی، ظاهراً نسبت به افکار عمومی هند و چین نسبت به روایت‌های غربی (مثلاً در مورد جنگ اوکراین در روسیه) همدل‌تر بودند. در مجموع، تصاویر کوتاه‌مردی، بر روی مبانی اجتماعی مواضع دولتی، همبستگی میان همسویی‌های فکری-مادی داخلی متفاوت و سیاست‌های خارجی دوگانه دوسویه دولت‌های مربوطه را نشان می‌دهد. عضویت سه کشور در دو نظم جهانی، با همسویی‌های فکری-مادی گروه‌های اجتماعی مرتبط است. بنابراین، استدلال اساسی رویکرد اجتماعی، مبنی بر اینکه ترجیحات حکومتی از طریق رقابت خواسته‌های مادی و ایده‌آل داخلی اطلاع‌رسانی می‌شوند، توسط تحلیل نگارندگان پشتیبانی می‌شوند.

در مجموع، سیاست بین‌الملل در حال حاضر شاهد رشد دیدگاه یک نظم جهانی جایگزین و تا حدی رقیب است. با این حال، کشورهای جنوب و نظم مبتنی بر مدل غربی، از نظر بسیاری از دولت‌ها به دید اقتصادی لزوماً منحصربه‌فرد نیستند، زیرا که برخی کشورها ترجیح می‌دهند در هر دو مورد شرکت کنند. این عضویت دوگانه، منعکس‌کننده ناهمگونی منافع مادی داخلی و انتظارات فکری در کشورهای

جنوب سیاسی است. در حالی که برخی از گروه‌های ذی‌نفع و گرایش‌های فکری به سمت جنوب سیاسی گرایش دارند، برخی دیگر روابط اقتصادی قوی با غرب را ترجیح می‌دهند. برخی دیگر از گروه‌های اجتماعی حتی ممکن است که این دو جبهه را به‌عنوان مقاصد صادراتی مکمل یکدیگر ببینند. در اصل، دیدگاه اخیر امکان نظم جهانی مشترک را در آینده، بر اساس کثرت بیشتر ارزش‌ها و نظام‌ها و مشارکت قوی‌تر جنوب سیاسی در تأثیرگذاری بر جهت‌گیری سیاست جهانی، از طریق حکمرانی جهانی چندجانبه را باز می‌کند. سناریوی محتمل‌تر، تداوم دوگانگی همکاری بین‌المللی و تضاد بین نظم‌های جهانی جایگزین است. دو دلیل به سود این سناریو است: دلیل اول، مزایای وابستگی متقابل اقتصادی باعث ایجاد منافع مادی داخلی در غرب و جنوب شد که برای همکاری مستمر تلاش می‌کنند. کثرت داخلی و همچنین روابط نزدیک سیاسی و فرهنگی میان بسیاری از کشورها در هر دو طرف، بُعد همکاری این سناریو را تقویت می‌کند. دوم، به نظر می‌رسد هم غرب و هم بریکس، نه مایل به اشتراک در قدرت هستند و نه تمایلی به پذیرش نکات مفهومی اصلی، به مانند خودمختاری ملی (جنوب) و قوانین جهانی (غرب)، دارند. رشد نسبی اقتصادی برخی از کشورهای جنوبی و افول نسبی برخی کشورهای غربی، ابعاد متضاد سناریو را تقویت می‌کنند. بنابراین، سیاست بین‌الملل به احتمال زیاد با همکاری و تضاد بین مفاهیم متفاوت از نظم جهانی شکل خواهد گرفت.

References

- Agrawal, R (2023), Why the World Feels Different in 2023: From Climate Negotiations to Sports to Diplomacy, the Global South is Becoming More Powerful. *Foreign Policy*, 12 January. [https://foreignpolicy.com/2023/01/12/globalsouthgeopoliticseconomicclimate./](https://foreignpolicy.com/2023/01/12/globalsouthgeopoliticseconomicclimate/)
- Aust, S. and Geiges, A. (2022), An Anti Western Bloc Emerges, as Powerful as Ever. *Die Welt*, 26 June. <https://www.welt.de/politik/ausland/plus239572955/BRICSGipfelEinantiwestlicherBlocktentstehtsomaechtigwienochnie.html>.
- Brics summit (2022-2023), BRICS and Africa: Partnership for Mutually Accelerated Growth, Sustainable Development and Inclusive Multilateralism. [https://brics2023.gov.za./](https://brics2023.gov.za/)
- Cohen, R. (2022, October 6). A time of unease and challenge for democracy. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2022/10/06/world/democracychallenges.html>
- Department of Commerce, Government of India. (2024). Annual statement of activities 2023–24: Top export destinations of India FY 2022–23. Ministry of Commerce and Industry.

- https://commerce.gov.in/wpcontent/uploads/2024/03/IBEF_StatementofActivities_v9_Compressed_2.pdf
- Ehrami, S., & Jafari Far, E. (2024). Political and economic performance of BRICS in Russia's war against Ukraine. **International Politics Studies Journal*, 3*(4), 35–59. https://ipsj.iauh.ac.ir/browse.php?a_id=96&sid=1&slc_lang=en [In Persian.]
- Fioretos, O. (2011). Historical Institutionalism in International Relations. *International Organization* 65 (2): 467-399. <https://doi.org/10.1017/S0020818311000002>
- Flockhart, T. (2016). The coming multiorder world. *Contemporary Security Policy*, 37(1), 3–30. <https://doi.org/10.1080/13523260.2016.1150053>.
- Garcia, Z. and Guerreiro, P. (2022), China's Domestic Politics are Driving the Belt and Road Initiative. *The Diplomat*, 29 January. <https://thediplomat.com/2022/01/chinasdomesticpoliticsaredrivingthebeltandroadinitiative/>
- Garton Ash, T., Krastev, I., & Leonard, M. (2023). United West, divided from the rest: Global public opinion one year into Russia's war on Ukraine. Policy Brief. European Council on Foreign Relations. <https://ecfr.eu/publication/unitedwestdividedfromtherestglobalpublicopiniononeyearintorussiaswaronukraine/>
- Heldt, E. C. (2022). China and the BRICS in global economic institutions: Current state of research and perspectives (pp. 123–137). *Nomos*.
- Hemiani, M. (2022). "Transformation in India's Foreign Policy: From NonAlignment to Multilateralism." *The Journal of Foreign Policy*, 36(1), 55-88.. https://fp.ipisjournals.ir/article_254705.html. [In Persian.]
- Rao, A. (2024, May 14). India's trade performance in FY 2023–24 and strategy to explore new export markets. *India Briefing*. <https://www.india-briefing.com/news/indias-trade-performance-in-fy-2023-24-and-strategy-to-explore-new-export-markets-31092.html>
- Rouhi Dehbaneh, M. (2021). Theoretical and Practical Explanation of Russia's Attitude about International Order during Putin Period, *International Relations Research Quarterly*, 11 (2), 127-158. doi: 10.22034/irr.2021.280294.1950. [In Persian.]
- Hilpert, H. G., Rudloff, B., & Wagner, C. (2023). Negotiations on a free trade agreement between India and the EU: Ambitions, expectations, obstacles, and incentives (SWP Comment 11/2023). *Stiftung Wissenschaft und Politik*. <https://doi.org/10.18449/2023C11>
- Ikenberry, G. J. (2018). The end of liberal international order? *International Affairs*, 94 (1), 7–23. <https://doi.org/10.1093/ia/iix241>
- Kinder, T., Olcott, E., & Rennison, J. (2022, March 3). Chinabased AIB freezes lending to Russia and Belarus over Ukraine war. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/5cdc910e7a8a4a3b8c37b831a0699cfb>
- Mandelbaum, H. G. (2023, April 18). Lula in China: The end of Brazil's flirtation with the Quad Plus. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2023/04/lulainchinatheendofbrazilsflirtationwiththequadplus/>
- McDonagh, N. (2022). China's socialist market economy and systemic rivalry in the multilateral trade order. *Australian Journal of International Affairs*, 76(6), 712–733. <https://doi.org/10.1080/10357718.2022.2107261>

- Michael Cox. (2022). In the shadow of the Russian revolution: Putin, Xi and the long war in Ukraine. *Critique*, 50*(23), 287–305. <https://doi.org/10.1080/03017605.2022.2135276>
- Mirtorabi, S., & Fallah, M. (2023). China, BRICS, and the evolution of the institutional order of the global economy. *Journal of International Political Economy Studies*, 5 (2), 415–446. <https://sid.ir/paper/1034628/fa>
- Moravcsik, A. (2008). The new liberalism. In C. ReusSmit & D. Snidal (Eds.), *The Oxford handbook of international relations* (pp. 234–254). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199219322.003.0013>
- Nayak, S., & Acharya, S. (2023, April 3). Analysis: India's surging services exports may shield economy from external risks. Reuters. <https://www.reuters.com/world/india/indiassurgingservicesexportsmayshieldeconomyexternalrisks20230403/>
- Repnikova, M. (2022). The balance of soft power: The American and Chinese quests to win hearts and minds. *Foreign Affairs*, 101(4), 44–51. <https://www.foreignaffairs.com/china/softpowerbalanceamericachina>
- Schirm, S. A. (2013). Global politics are domestic politics: A societal approach to divergence in the G20. *Review of International Studies*, 39 (3), 685–706. <https://doi.org/10.1017/S0260210512000216>
- Schirm, S. A. (2020). Refining domestic politics theories of IPE: A societal approach to governmental preferences. *Politics*, 40 (4), 396–412. <https://doi.org/10.1177/0263395719896980>
- Shirkhani, M. A. and Chitsaz, M. (2020). Russia, BRICS and Influencing the Structure of the International System. *Central Asia and The Caucasus Journal*, 26 (111), 57-83. [In Persian.]
- Smith, E. (2023, January 26). Russia, South Africa and a 'redesigned global order': The Kremlin's hearts and minds machine is steaming ahead. CNBC. <https://www.cnbc.com/2023/01/26/russiasouthafricaandaredesignedglobalorder.html>
- State Council Information Office of the People's Republic of China. (2023, January 13). China's trade with major partners grows steadily (2022 trade figures) [Infographic]. http://english.scio.gov.cn/pressroom/2023-01/13/content_85054348.htm
- The Economist. (2019, November 7). Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming braindead. <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuelmacronwarnseuropenatoisbecomingbraindead>
- The Economist. (2022a, April 16). Geopolitics. Friends like these (pp. 50–52.)
- The Economist. (2022d, October 22). Lexington. Frenemy mine (p. 40.)
- The Economist. (2023b, April 15). Geopolitics and nonalignment. Can the West win over the rest? (p. 10.)
- The Economist. (2023e, February 11). USBrazil relations. Friends with benefits (p. 41.)
- UNCTAD. (2023). BRICS investment report. United Nations Conference on Trade and Development. <https://unctad.org/publication/bricsinvestmentreport>
- United Nations. (2023, February 23). UN General Assembly calls for immediate end to war in Ukraine. UN News. <https://news.un.org/en/story/2023/02/1133847>

- Visual Capitalist. (2023). BRICS and G7 nominal GDP in 2023 [Data set]. Visual Capitalist. <https://www.visualcapitalist.com/charted-comparing-the-gdp-of-BRICS-and-the-g7-countries/>
- World Bank. (2023a). Data research BRICS [Data set]. <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD?locations=BRRUINCNZAIW> (Accessed 8 July 2023.)
- World Bank. (2023b). WITS data research Brazil (BRA) [Data set]. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/BRA/Year/LTST/TradeFlow/EXPIIMP> (Accessed 8 July 2023.)
- World Bank. (2023c). WITS data research India (IND) [Data set]. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IND/Year/2020/TradeFlow/EXPIIMP> (Accessed 8 July 2023.)
- World Bank. (2023d). WITS data research China (CHN) [Data set]. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2020/TradeFlow/EXPIIMP> (Accessed 8 July 2023.)
- YouGov. (2022). The info war for Ukraine – All markets. YouGovCambridge Centre for Public Opinion Research. <https://docs.cdn.yougov.com/0ma5boayqk/Globalism%202022%20%20The%20info%20war%20for%20Ukraine%20%20All%20markets.pdf>
- Yuan, W. J. (2012). *China's export lobbying groups and the politics of the Renminbi*. Freeman Briefing. Center for Strategic & International Studies. <https://www.csis.org/analysis/freemanbriefingchinaseportlobbyinggroupsandpoliticsrenminbi>